

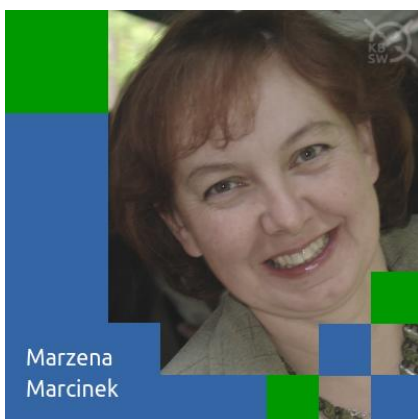
Marzena Marcinek

Biblioteka Politechniki Krakowskiej
Stowarzyszenie EBIB
marcinek@biblos.pk.edu.pl

Iwona Sójkowska

Biblioteka Politechniki Łódzkiej
Stowarzyszenie EBIB
iwona.sojkowska@ebib.pl

EBIB – stara miłość nie rdzewieje

Marzena Marcinek – absolwentka studiów podyplomowych z informacji naukowej i bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz dwuletniego międzynarodowego kursu podyplomowego z zarządzania informacją, kustosz dyplomowany. Kieruje Oddziałem Informacji Naukowej i zespołem ds. bibliografii w Bibliotece Politechniki Krakowskiej. Na co dzień zajmuje się weryfikacją danych oraz pracą koncepcyjną związaną z lokalnymi bazami bibliograficznymi, w szczególności bazą „Bibliografia Publikacji Pracowników PK” i jej dostosowywaniem do zmieniających się realiów prawnych i organizacyjnych. Prowadzi zajęcia dydaktyczne dla studentów, doktorantów i pracowników uczelni m.in. z podstaw informacji naukowej. Redaguje „Biuletyn EBIB”.

dr Iwona Sójkowska – doktor nauk humanistycznych w dziedzinie bibliologii, absolwentka studiów podyplomowych z zakresu zarządzania jakością w uczelniach, kustosz dyplomowany. Od 1998 r. związana z Biblioteką Politechniki Łódzkiej. Zainteresowania zawodowe skupia wokół potrzeb użytkowników i poziomu jakości ich zaspokajania. Obecnie zajmuje się wdrażaniem jakościowego podejścia w funkcjonowaniu biblioteki. Jest (współ)autorką ponad 60 publikacji. Prowadzi zajęcia dydaktyczne dla studentów, doktorantów i pracowników uczelni m.in. z zakresu elektronicznego warsztatu pracy naukowej. Od 2007 r. jest członkiem Redakcji EBIB – sekretarzem naukowym i redaktorem „Biuletynu EBIB”, a od 2015 r. prezesem Stowarzyszenia EBIB.

Streszczenie: Redaktorki serwisu EBIB prezentują najważniejsze przedsięwzięcia informacyjno-biblioteczne realizowane przez Stowarzyszenie EBIB na rzecz środowiska bibliotekarzy akademickich w Polsce. Pokazują także EBIB od kuchni: ludzi, którzy z pasją tworzą serwis, narzędzia, z których korzystają, inspirujące pomysły, które nie zawsze udaje się wprowadzić w życie. Piszą o czytelnikach „Biuletynu EBIB” i użytkownikach serwisu, bez których EBIB nie miałby racji bytu. Przedstawiają wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród czytelników wiosną 2019 r. Posłużą one doskonaleniu serwisu. Artykuł jest zachętą do dyskusji o oczekiwaniach środowiska akademickiego wobec EBIB-u, który w tym roku obchodzi 20. urodziny.

Słowa kluczowe: Elektroniczna Biblioteka, EBIB, Stowarzyszenie EBIB, bibliotekarze, badania ankietowe

EBIB – the old love never dies

Abstract: The editors of the EBIB service present the most important library and information activities realized by the EBIB Association for academic librarians society in Poland. They show the background of EBIB: people with passion who create the service, the tools they use, inspiring ideas which they not always manage to get implemented. The authors describe also the users of EBIB who are the most important reason and goal for it to exist. The results of the survey conducted amongst the EBIB users in April and May 2019 will be used to master the service. The paper is an incentive for further discussion about the expectations of the academic libraries society towards EBIB which celebrates this year the 20th anniversary of its creation.

Keywords: e-library, EBIB, the EBIB Association, librarians, surveys research

[Prezentacja](#)

[Nagranie](#)

Początki i rozwój EBIB-u

Rok 1999 można uznać za przełomowy – pod względem wymiany informacji – dla polskiego środowiska bibliotekarskiego. Wówczas grupa bibliotekarzy-entuzjastów zapoczątkowała erę sieciowej komunikacji, powołując do życia „Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy” (EBIB) – pierwsze w Polsce otwarte czasopismo online o charakterze fachowym. Jego pomysłodawcą był Zbigniew Zakrzewski z Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie, a idea e-komunikacji skryształizowała się w 1998 r. na liście dyskusyjnej INFOBIB-L. Aleksander Radwański opracował i posadził pierwszą stronę biuletynu na serwerze Biblioteki Ossolineum we Wrocławiu. W zebraniu założycielskim w styczniu 1999 r. uczestniczyli przedstawiciele bibliotek naukowych, przede wszystkim akademickich: Bożena Bednarek-Michalska (Uniwersytet Mikołaja Kopernika), Anna Filipowicz (Biblioteka Narodowa), Anna Komperda (Politechnika Wrocławska), Marzena Marcinek (Politechnika Krakowska), Szymon Matuszewski (Wojskowa Akademia Techniczna), Anna Osiewalska (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), Urszula Puskiewicz (Uniwersytet Białostocki), Aleksander Radwański (Ossolineum), Stanisław Skórka (Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie), Zbigniew Zakrzewski (Uniwersytet Warszawski). Wytyczone wówczas cele pozostają nadal aktualne i stanowią ideę EBIB-u. Należą do nich:

- integracja środowiska zawodowego – rozwijanie atmosfery współpracy,
- budowanie demokratycznego i tolerancyjnego forum dyskusyjnego,
- gromadzenie i rozpowszechnianie informacji o polskich zasobach internetowych dla bibliotekarzy,
- dostarczanie środowisku ważnych, profesjonalnych informacji szybko i tanio.

Początkowo cele realizowano poprzez działalność informacyjno-wydawniczą, stopniowo poszerzaną o prace o charakterze dydaktycznym i opiniotwórczym. Wkrótce do zadań włączono promocję szkoleń, seminariów, konferencji, z których szczególnie ważne dla bibliotekarzy obejmowano patronatem medialnym. Idea patronatu cieszy się niestąbnym zainteresowaniem.

Odpowiadając na rosnące oczekiwania czytelników wobec nowego serwisu, twórcy EBIB-u szybko zdali sobie sprawę, że ich praca musi przyjąć jakieś ramy prawne. W natu-

ralny sposób zrodziła się myśl o stowarzyszeniu. Dlatego zwrócili się do Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich o powołanie nowej komisji w strukturach SBP. W 2001 r. powstała Komisja Wydawnictw Elektronicznych SBP, która miała rozwijać „Elektroniczną Bibliotekę”, a w jej skład włączono biuletyn oraz serwisy informacyjne. Skrót EBIB stał się skrótem Elektronicznej **BIB**lioteki, a biuletyn dla odróżnienia zatytułowano „Biuletyn EBIB”. Stopniowo ramy SBP okazywały się jednak za ciasne. W 2010 r. zespół Elektronicznej Biblioteki usamodzielniał się, by w pełni realizować ideę otwartości, powołując Stowarzyszenie EBIB.

Z czasem EBIB rozwinął się w kierunku portalu, na który składają się: „Biuletyn EBIB”, liczne serwisy tematyczne oraz publikacje wydawane i rekomendowane przez Stowarzyszenie EBIB. W widocznym na głównej stronie WWW serwisie informacyjnym „Aktualności” zamieszczane są na bieżąco informacje nadsyłane przez czytelników oraz pozyskiwane przez redaktorów EBIB-u.

Przedsięwzięcie od chwili powołania zakładało społeczną pracę bibliotekarzy i szeroko rozumianą współpracę ze środowiskiem, dzięki której możliwa stała się szybka wymiana informacji. Każdy wolontariusz może odnaleźć w EBIB-ie swoje miejsce i rozwijać w portalu część najbardziej odpowiadającą jego doświadczeniu zawodowemu czy indywidualnym zainteresowaniom. Bibliotekarze z fachową wiedzą z różnych obszarów prowadzą poszczególne serwisy tematyczne, a ci z umiejętnościami redaktorskimi angażują się w prace przy biuletynie. Nad poprawnością językową całości czuwa zespół korektorów. Osoby ze znajomością języków obcych dokonują przekładów. Redakcja techniczna zapewnia funkcjonowanie serwisu w szybko zmieniających się realiach technologicznych. Obecnie na rzecz EBIB-u pracują bibliotekarze z bibliotek publicznych, szkolnych, akademickich, specjalistycznych, a także przedstawiciele innych zawodów i instytucji. Zespół stanowią zaangażowani społecznicy, którzy przygotowują dla czytelników interesujące informacje, regularnie wydają „Biuletyn EBIB” i uczestniczą w znaczących dla środowiska wydarzeniach.

W miarę rozwoju technologii informatycznych wybierano dla EBIB-u otwarte oprogramowania open source. Pierwszym z nich była Joomla! wykorzystana do tworzenia serwisu informacyjnego. Obecnie serwis powstaje z wykorzystaniem WordPressa, a „Biuletyn EBIB” począwszy od numeru 4 z 2012 r. jest publikowany na platformie Open Journal Systems (OJS).

Działalność informacyjno-wydawnicza

Pierwszy numer „Biuletynu EBIB” ukazał się w kwietniu 1999 r. Do maja 2019 r. opublikowano 184 numery. Obecnie biuletyn ukazuje się jako dwumiesięcznik, a teksty nadsyłane są do redakcji najczęściej miesiąc przed ich opublikowaniem. Priorytetem dla redakcji zawsze była szybkość dostarczania treści, a krótki czas na przygotowanie tekstu do publikacji wyklucza recenzję (co potwierdziły podejmowane w przeszłości próby poddania artykułów tematycznych procesowi recenzowania). Artykuły są często cytowane, a zawartość czasopisma indeksowana w bazach: BazHum oraz Library, Information Science and

Technology Abstracts – EBSCO. Czasopismo jest zarejestrowane w Directory of Open Access Journals.

Czytelnictwo „Biuletynu EBIB” przeanalizowane na podstawie danych pobranych z OJS obejmujących numery od 130/2012 do 184/2019 ukazuje satysfakcjonujący wizerunek EBIB-u. Liczby odsłon (wyświetlonych abstraktów i pełnych tekstów) potwierdzają niesłabnące zainteresowanie tematyką czasopisma¹. W latach 2012–2019 na platformie OJS opublikowano 535 artykułów, dla których zarejestrowano 656 852 odsłony, w tym 257 778 pobrań pełnych tekstów artykułów. Wynika z tego, że średnio każdy abstrakt/artykuł był wyświetlany 1228 razy, a tekst przeczytany został 482 razy.

Z analizy najpoczytniejszych tematów przewodnich „Biuletynu EBIB” widać, że czytelnicy wybierają zarówno lżejsze numery, jak i zdecydowanie specjalistyczne treści. Wiodącą dziesiątkę numerów z lat 2012–2019 z największą liczbą czytelników stanowią:

1. Rozmowy o bibliotekach – 2015 (nr 157a),
2. Gromadzenie i zabezpieczanie danych cyfrowych – 2014 (nr 154),
3. Nowoczesne projekty bibliotek akademickich – 2014 (nr 147),
4. Dorobek naukowców – narzędzia rejestracji i oceny – 2013 (nr 144),
5. Komiksy w bibliotekach – 2013 (nr 141),
6. Prywatność w bibliotece – 2016 (nr 163),
7. Elektroniczna przestrzeń kultury i bibliotek – 2015 (nr 155),
8. Biblioteki szkolne – 2013 (nr 143),
9. Systemy biblioteczne – 2017 (nr 171),
10. Biblioteka – miejsce integracji i partycypacji społecznej – 2014 (nr 150).

Numer specjalny „Rozmowy o bibliotekach” z 2015 r., liczący osiem artykułów, zarejestrował dotychczas 24 876 wejść, z czego 16 576 to pobrania pełnych tekstów. Z kolei najnowszy numer spośród 10 najpoczytniejszych to numer sponsorowany z 2017 r., dotyczący systemów bibliotecznych, w którym opublikowano siedem artykułów. Numer „Systemy biblioteczne” zarejestrował dotychczas 16 771 wejść, z czego 7102 to pobrania pełnych tekstów.

Wśród 10 najbardziej poczytnych tekstów znajdują się artykuły²:

- Jolanty Stępiak, *Krótką drogą awansu zawodowego pracownika biblioteki*, nr 157a/2015 „Rozmowy o bibliotekach” – 13 504 odsłony, w tym 12 206 pobrań pełnego tekstu,
- Sylwii Czub-Kiełczewskiej, *Przepisy o ochronie danych osobowych – jak biblioteki sobie z tym radzą?*, nr 163/2016 „Prywatność w bibliotece” – 4428 odsłon, w tym 3786 pobrań pełnego tekstu,
- Elżbiety Golec-Nycz, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – kilka uwag o statusie bibliotekarzy*, nr 178/2018 „Biblioteki i bibliotekarze w mediach społecznościowych” – 3719 odsłon, w tym 2963 pobrania pełnego tekstu,

¹ Dane dotyczące odsłon i otwarć pełnych tekstów obejmują okres od początku wdrożenia platformy Open Journal Systems aż do połowy maja 2019 r.

² Lista uporządkowana pod względem liczby pobrań pełnych tekstów.

- Anny Stolarczyk, *Deskryptory Biblioteki Narodowej – niepokoje bibliotekarza praktyka*, nr 158/2015 „Polscy bibliotekarze w zagranicznych mediach” – 4317 odsłon, w tym 2954 pobrania pełnego tekstu,
- Katarzyny Machcińskiej, *Portret współczesnej bibliotekarki*, nr 148/2014 „Bibliotekarze – artyści, literaci, podróżnicy i...” – 3931 odsłon, w tym 1947 pobrań pełnego tekstu,
- Grażyny Masadyńskiej, *System biblioteczny SOWA*, nr 171/2017 „Systemy biblioteczne” – 3379 odsłon, w tym 1933 pobrania pełnego tekstu,
- Doroty Bednarczyk, *Przeciwdziałanie cyfrowemu wykluczeniu (e-integracja) w Polsce*, nr 154/2014 „Gromadzenie i zabezpieczanie danych cyfrowych” – 3522 odsłony, w tym 1841 pobrań pełnego tekstu,
- Ewy Rozkosz, *Open Journal Systems – wartość dodana czasopisma*, nr 149/2014 „Wokół czasopism naukowych” – 5117 odsłon, w tym 1828 pobrań pełnego tekstu,
- Łukasza Jeszke, *Kody QR i rzeczywistość rozszerzona (AR) – przykłady nowych rozwiązań technologicznych w bibliotekach szkół wyższych*, nr 144/2013 „Dorobek naukowców – narzędzia rejestracji i oceny” – 3923 odsłony, w tym 1801 pobrań pełnego tekstu,
- Magdaleny Prokopowicz, *Biblioterapia – istota, cele i rodzaje*, nr 50/2014 „Biblioteka – miejsce integracji i partycypacji społecznej” – 4661 odsłon, w tym 1726 pobrań pełnego tekstu.

Oprócz regularnie publikowanego „Biuletynu EBIB” oraz na bieżąco aktualizowanego serwisu informacyjnego Elektroniczna Biblioteka, do działalności wydawniczej włączono serie: Materiały Konferencyjne EBIB i Publikacje Zwarte EBIB. Początkowo obie cieszyły się dużym zainteresowaniem ze strony organizatorów konferencji i autorów. Seria [Materiały Konferencyjne EBIB](#)³, wydawana od roku 2000⁴, obejmuje materiały z konferencji organizowanych/współorganizowanych przez EBIB oraz przez inne instytucje. Obecnie zainteresowanie tymi seriami znacznie spadło, co wiąże się z tworzeniem bibliotek cyfrowych i repozytoriów, które umożliwiają udostępnienie elektronicznej wersji publikacji na serwerach macierzystych instytucji. Wartością dodaną publikacji EBIB pozostaje jednak miejsce udostępniania – znany bibliotekarzom serwis.

Działalność dydaktyczna

Doskonaleniu zawodowemu bibliotekarzy – oprócz artykułów w „Biuletynie EBIB” – służą otwarte kursy posadowione na platformie edukacyjnej, linki do poradników, prezentacji i webinarów oraz szkolenia stacjonarne realizowane na zamówienie bibliotek przez specjalistów z zespołu EBIB. Otwarta Platforma Edukacyjna EBIB powstała dzięki dofinansowaniu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Dostępne są na niej trzy kursy: „Głęboki Internet (bazy danych) i możliwości jego przeszukiwania”, „Wyszukiwanie informacji w otwartych zasobach Internetu”, „Redakcja publikacji elektronicznych”. Pierwsze dwa kursy odkrywają meandry zasobów elektronicznych, natomiast w trzecim redaktorzy

³ Wszystkie odesłania do stron internetowych przedstawiają wersje aktualną w dniu 25.07.2019 r.

⁴ Materiały konferencyjne EBIB. W: *EBIB* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: http://www.ebib.pl/?page_id=439.

EBIB-u dzielą się wiedzą i doświadczeniem w tworzeniu cyfrowych publikacji. Z kursu dotyczącego głębokich zasobów skorzystały dotychczas 284 osoby, otwartych zasobów – 193 osoby, a redakcji e-publikacji 92 osoby. Po czterech latach od opracowania kursy wymagają aktualizacji, którą trudno przeprowadzić siłami obecnego zespołu – to jedna z wielu możliwości zaangażowania się w prace na rzecz środowiska bibliotekarzy przez potencjalnych nowych członków Stowarzyszenia EBIB.

Zespół specjalistów EBIB oferuje również organizację szkoleń stacjonarnych, realizowanych w siedzibie zamawiającej biblioteki. Szkolenia są atrakcyjną i konkurencyjną cenowo formą doskonalenia zawodowego i podnoszenia kompetencji bibliotekarzy. Organizowane są dla pracowników zainteresowanej placówki, w dogodnym dla obu stron terminie. Zakres tematyczny szkoleń dostosowany jest do typu biblioteki i potrzeb uczestników. Są to m.in. szkolenia z wyszukiwania literatury i informacji w elektronicznych źródłach informacji, przeszukiwania zasobów głębokiego internetu oraz z zakresu prawa autorskiego i wolnych licencji. Możliwość przeszkolenia jednorazowo dużej grupy pracowników daje realne korzyści bibliotece zarówno w zakresie merytorycznym, jak i finansowym. Informacje o szkoleniach znajdują się w zakładce „EBIB dla bibliotek”⁵.

Uzupełnieniem stałej oferty dydaktycznej są imprezy szkoleniowo-warsztatowe organizowane w Tygodniu Otwartej Nauki (Open Access Week, OAW). Ich realizacja możliwa jest dzięki zaangażowaniu poszczególnych bibliotek akademickich oraz wsparciu z grantów MNiSW. W OAW z reguły organizowane są warsztaty, których celem jest promowanie wiedzy nt. możliwości publikowania na wolnych licencjach oraz umiejętności odczytywania umów prawno-autorskich i konsekwencji zawartych w nich zapisów, a także negocjowania tych zapisów przed podpisaniem umowy wydawniczej. Adresatami warsztatów są bibliotekarze, a także naukowcy z uczelni i instytutów naukowo-badawczych. W 2018 r. przy współpracy z Koalicją Otwartej Edukacji (KOED):

- przygotowano [materiały promocyjne dla uczestników](#) i rozesłano je do ośrodków realizujących wydarzenia,
- zorganizowano cztery warsztaty prawnicze dla naukowców w zakresie licencji Creative Commons (Łódź, Poznań, Warszawa, Lublin),
- opublikowano artykuły o modelach open access w czasopismach uczelnianych i instytutowych w kraju,
- przeprowadzono dwa webinaria na temat otwartych zasobów edukacyjnych,
- opracowano animowany [film promujący OAW](#),
- wyprodukowano [10 klipów – wywiadów filmowych z naukowcami](#), którzy upowszechniają swoje prace w modelach open access.

Plany Stowarzyszenia EBIB przewidują kontynuowanie działalności dydaktycznej, w tym organizację kolejnych Tygodni Otwartej Nauki. Potrzebne jest jednak zaangażowanie większej liczby kompetentnych bibliotekarzy, którzy chętnie podzielą się swoją wiedzą.

⁵ EBIB dla bibliotek. W: *EBIB* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: http://www.ebib.pl/?page_id=7694.

Promowanie otwartości w nauce, edukacji i kulturze

Powstaniu serwisu EBIB od początku przyświecała idea integracji środowiska bibliotekarzy wokół promowania otwartości poprzez dzielenie się doświadczeniami i wiedzą z zakresu warsztatu pracy bibliotekarza i specjalisty informacji naukowej. W kolejnych latach działania zespołu EBIB zostały ukierunkowane na szerzenie wiedzy na temat otwartego dostępu i rozbudzenie odpowiedzialności bibliotekarzy za jego popularyzację w obszarze nauki, edukacji i kultury. Tym samym wskazano bardzo ważne zadanie stojące przed bibliotekarzami – uświadamianie potrzeby otwartości w ich macierzystych jednostkach, a także rozwijania tej idei poza publikowanie, w kierunku udostępniania danych badawczych, zasobów edukacyjnych i kulturowych.

Warto zauważyć, że artykuły „Biuletynu EBIB”, począwszy od numeru 2/2011, publikowane są w otwartej formule, na wolnej licencji z atrybutem uznanie autorstwa (CC-BY). Jako przedstawiciele bibliotekoznawstwa i informacji naukowej dajemy zatem dobry przykład innym dyscyplinom, podkreślając, jak ważna jest otwartość.

Jednym z istotniejszych przejawów krzewienia automatyzacji bibliotek, cyfryzacji, a następnie idei open access, była organizacja cyklu konferencji *Internet w bibliotekach*. Pierwsza z nich odbyła się w 2001 r. we Wrocławiu i skupiła wiele ciekawych postaci, które odegrały znaczącą rolę w komputeryzacji polskich bibliotek⁶. Kolejne zorganizowano w latach 2003 i 2005. Od 2007 r. rozszerzono temat o zagadnienia otwartego dostępu, przekształcając konferencję krajową w międzynarodową, rozpoczynając promowanie otwartego dostępu oparte na najlepszych światowych wzorcach prezentowanych przez zaproszonych gości zagranicznych⁷. Np. David Prosser (SPARC Europe, Wielka Brytania) mówił o polityce otwartego dostępu w Europie, a Lars Bjornshauge (Lund University Libraries, Szwecja) zaprezentował serwis DOAJ⁸. Rok 2010 był czasem pierwszych repozytoriów publikacji naukowych w Polsce. Stąd też podczas kolejnej konferencji nie zabrakło głosów nt. wprowadzania polityki otwartościowej w uczelniach Europy (np. w Belgii) i Stanów Zjednoczonych oraz pierwszych polskich doświadczeń w tym zakresie (repozytorium AMUR, działania KOED)⁹. Kolejna konferencja zorganizowana w 2012 r. skupiła się na otwartych danych badawczych – temacie, który wówczas dopiero zaczynali sobie uświadamiać polscy bibliotekarze i naukowcy, którzy te dane uzyskują w procesie badawczym. Wśród prelegentów byli reprezentanci europejskich uczelni, którzy opowiadali o otwieraniu procesu badawczego i globalnym efekcie takich działań.

⁶ *Internet w bibliotekach: próba bilansu i perspektywy rozwoju*. Wrocław, 10–11 grudnia 2001 roku [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/publikacje/matkonf/iwb/index.html>.

⁷ Pełny wykaz konferencji, które zorganizowano pod auspicjami Elektronicznej Biblioteki EBIB, dostępny jest wraz z materiałami konferencyjnymi w serwisie EBIB. Materiały konferencyjne EBIB, dz. cyt.

⁸ *IV konferencja EBIB: Open Access, Internet w bibliotekach* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/publikacje/matkonf/mat18/>.

⁹ *II Międzynarodowa Konferencja: Open Access w Polsce. V Konferencja EBIB: Internet w bibliotekach* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://ebib.pl/publikacje/matkonf/mat21/index.php>.

Obecnie większość działań związanych z promocją otwartości w edukacji, nauce i kulturze realizowana jest przy współpracy z KOED, a reprezentanci Stowarzyszenia EBIB podczas dwóch kadencji zarządu Koalicji wchodziłi w jego skład. Współpraca z KOED wspomaga EBIB w zakresie wymiany doświadczeń z przedstawicielami innych branż i zawodów. EBIB i KOED łączy idea budowania społeczeństwa informacyjnego i niwelowania barier w dostępie do informacji, zasobów edukacyjnych, naukowych i dziedzictwa kulturowego.

Opiniotwórcza rola EBIB-u

Ważnym aspektem funkcjonowania bibliotek jest znajomość otoczenia prawnego. Stąd też już w 2000 r. w „Biuletynie EBIB” utworzono dział „Prawo”, którego zawartość stanowiły opracowania Tadeusza Zarzębskiego, specjalisty od prawa z zakresu bibliotekarstwa, zawierające informacje o nowych czy zmienionych przepisach prawnych dotyczących bibliotek. Do 2009 r. na łamach „Biuletynu EBIB” ukazało się 30 opracowań prawnych.

W kolejnych latach, z uwagi na rosnącą liczbę nowelizacji przepisów prawnych regulujących pracę bibliotek lub ich macierzystych instytucji, redaktorzy EBIB przygotowali dodatkową zawartość serwisu – zakładkę „Prawo”, gdzie, z podziałem na typy bibliotek, można było odnaleźć pełne teksty aktualnych aktów prawnych. Wraz z rozwojem narzędzi internetowych oraz bezpłatnych serwisów prawnych zamieszczanie pełnych tekstów zastąpiono linkowaniem do zewnętrznych zasobów informacji prawnej.

Zmiany prawne w zakresie szeroko rozumianej otwartości w dostępie do treści udostępnianych w bibliotekach i za pośrednictwem bibliotek skłoniły EBIB do czynnego udziału w konsultacjach projektów ustaw i/lub komentowania przepisów prawnych. Rola opiniotwórcza EBIB-u skupia się na przygotowaniu stanowisk i opinii odnoszących się w szczególności do dwóch kwestii: otwartości w udostępnianiu treści oraz dozwolonego użytku osobistego i edukacyjnego. Działalność ta stała się możliwa dzięki fachowemu wsparciu Bożeny Bednarek-Michalskiej i Barbary Szczepańskiej oraz instytucji współpracujących¹⁰ z EBIB-em. Duże znaczenie dla rozwoju opiniotwórczej roli EBIB ma współpraca z Koalicją Otwartej Edukacji (KOED) zapoczątkowana w 2010 r. i usankcjonowana podpisanym porozumieniem w 2011 r.

Otwarty dostęp do treści naukowych przełożył się na intensyfikację wspólnych działań EBIB-u i KOED już pod koniec 2010 r., kiedy opracowane zostały *Rekomendacje Koalicji Otwartej Edukacji dla nauki polskiej dotyczące reguł otwartości*¹¹. Dwa lata później B. Bednarek-Michalska jako prezes KOED podpisała w imieniu koalicjantów, a więc także EBIB, list do MNiSW w sprawie bezpłatnego upowszechniania w internecie zasobów nauki, szczególnie publikacji finansowanych z pieniędzy podatników. Z kolei list adresowany do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, dotyczący zasad przyjętych w Narodowym Programie Rozwoju Humanistyki przy finansowaniu działalności upowszechniającej naukę,

¹⁰ Rekomendacje, stanowiska, opinie są na bieżąco publikowane we wiadomościach EBIB (<http://www.ebib.pl>) oraz w serwisie KOED (<http://koed.org.pl/pl/>), Zob. też: Copyright reform in Poland. W: *EIFL* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <https://www.eifl.net/eifl-in-action/copyright-reform-poland>.

¹¹ Rekomendacje otwartości dla świata nauki. W: *KOED* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://koed.org.pl/pl/blog/2010/10/18/rekomendacje-otwartosci-dla-swiatea-nauki/>.

wskazywał wątpliwości koalicjantów, jakie budziły regulaminy konkursów oraz wzory wniosków o dofinansowanie z programów grantowych, nieuwzględniających żadnych elementów zalecanej przez Unię Europejską polityki otwartego dostępu do publikacji naukowych finansowanych ze środków publicznych. Następne pismo do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego było reakcją na ogłoszony przez Unię Europejską program Horyzont 2020 oraz komunikat i rekomendacje Komisji Europejskiej (KE) w sprawie polityki otwartego dostępu do wyników badań naukowych. Zaoferowano wówczas współpracę w celu realizacji rekomendacji KE na gruncie polskim¹².

W 2015 r. MNiSW opracowało *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce*¹³, które stanowiły w części pokłosie lobbingu koalicjantów. EBIB wraz z koalicjantami niestrudzenie podtrzymuje stanowisko, że otwarty dostęp powinien stać się narzędziem wszystkich inicjatyw MNiSW, których celem jest wzrost konkurencyjności polskiej nauki.

W związku z reformą szkolnictwa wyższego członkowie KOED wystosowali w 2016 r. do MNiSW opinię, w której zwrócili uwagę na brak jednoznacznego zapisu uwzględniającego w parametrach oceny wydawania czasopisma naukowego w modelu open access¹⁴. Druga opinia dotyczyła zmian w ustawie o zasadach finansowania nauki – rekomendowano w niej zawarcie wymogu udostępnienia w modelu otwartym publikacji naukowych finansowanych ze środków publicznych. Ponownie zwrócono na to uwagę w 2018 r. w czasie projektowania rozporządzeń do Ustawy 2.0 dotyczących ewaluacji nauki. Zarekomendowano uwzględnienie przy ocenie czasopism, monografii i materiałów konferencyjnych punktów za publikacje w modelu otwartym oraz premiowanie instytucji, które prowadzą własne, otwarte repozytoria publikacji i danych badawczych¹⁵.

Drugi obszar prawnych interwencji EBIB związany jest z prawem autorskim, a w szczególności ze zmianami, jakie wprowadzane są w zakresie dozwolonego użytku osobistego i edukacyjnego. W związku z szeroko dyskutowaną umową handlową dotyczącą zwalczania obrotu towarami podrobionymi (ACTA) w 2012 r. przygotowano stanowisko dla polskiego rządu, które zalecało społeczną debatę na temat realizowanego przez polskie państwo modelu regulacji własności intelektualnej, w tym systemu praw autorskich¹⁶. W konsultacjach dotyczących reformy prawa autorskiego prowadzonych

¹² Pismo skierowane do MNiSW nt. otwierania dostępu do treści naukowych. Zob. Stanowiska i opinie. W: KOED [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: http://koed.org.pl/wp-content/uploads/2012/11/MNISW_KE.pdf.

¹³ *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: https://www.gov.pl/documents/1068557/1069061/20180413_Kierunki_rozwoju_OD_wersja_ostateczna.pdf.

¹⁴ Opinia KOED nt. rozporządzenia w sprawie przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym. Zob. Stanowiska i opinie. W: KOED [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://koed.org.pl/wp-content/uploads/2016/07/Stanowisko-mnisw-5-lipca.pdf>.

¹⁵ Opinia KOED nt. rozporządzeń do Ustawy 2.0. Zob. Stanowiska i opinie. W: KOED [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: http://koed.org.pl/wp-content/uploads/2018/09/2018_konsultacje-mnisw.pdf.

¹⁶ Stanowisko niektórych organizacji z Koalicji Otwartej Edukacji w sprawie podpisania przez polski rząd Umowy handlowej dotyczącej zwalczania obrotu towarami podrabianymi (ACTA). Zob. Stanowiska i opinie. W: KOED [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: http://koed.org.pl/wp-content/uploads/2012/02/Stanowisko_KOED_ACTA.pdf.

w ramach Forum Praw Autorskich jako reprezentantka EBIB-u uczestniczy Barbara Szczepańska. W 2013 r. Stowarzyszenie EBIB, działając wspólnie z przedstawicielami bibliotek¹⁷, przygotowało odpowiedź na konsultacje dotyczące dozwolonego użytku publicznego. Zwrócono wówczas uwagę na ten problem, mając na względzie rozwój działalności bibliotek. W 2016 r. Stowarzyszenie EBIB przekazało do MKiDN stanowisko m.in. w sprawie dozwolonego użytku edukacyjnego¹⁸. Natomiast w 2019 r. EBIB wraz z Centrum Cyfrowym i innymi organizacjami wystosowało do eurodeputowanych stanowisko przedstawiające rozwiązania korzystne zarówno dla twórców, jak i użytkowników treści¹⁹. Mimo starań nie udało się zablokować Dyrektywy o prawie autorskim na jednolitym rynku cyfrowym. Jej kształt nie jest satysfakcjonujący, choć za sukces należy uznać przedłożoną opinię, która stała się podstawą stanowiska polskiego rządu oraz części eurodeputowanych. Kraje członkowskie mają teraz dwa lata na wprowadzenie do krajowego prawodawstwa regulacji implementujących unijne prawo autorskie. Prace nad propozycją prawnych rozwiązań koordynuje Polska Cyfrowa, a EBIB uczestniczy w nich, reprezentując biblioteki²⁰.

Spośród innych form oddziaływania na środowisko bibliotekarzy akademickich warto wskazać recenzowanie publikacji czy opiniowanie programów studiów. Działalność ta ma charakter okazjonalny, niemniej jednak należy uznać ją za ważną. Do redaktorów EBIB-u zgłaszają się wydawnictwa z prośbą o recenzję artykułów lub referatów konferencyjnych. EBIB, służąc wiedzą fachową i doświadczeniem, a także dzieląc się obserwacjami z codziennej pracy bibliotekarzy czy realizacji praktyk oraz staży bibliotekarskich, wspomaga jednostki naukowe. W ten sposób tworzony jest obszar współpracy teoretyków z praktykami, a jej efekty przekładają się na doskonalenie zawodowe bibliotekarzy.

Oczekiwania czytelników EBIB-u

Redakcja EBIB-u pilnie wsłuchuje się w głos czytelników, którzy co roku podsuwają pomysły co do treści prezentowanych w biuletynie. 20-lecie funkcjonowania EBIB-u stało się okazją do zebrania opinii czytelników o serwisach i usługach dostępnych ze strony ebib.pl oraz o oczekiwaniach wobec Stowarzyszenia EBIB.

W dniach 15.04–30.05.2019 r. przeprowadzono badanie ankietowe czytelników EBIB-u. Ankieta posadowiona na serwerze Politechniki Krakowskiej była dostępna ze strony EBIB-u²¹. Link do niej zamieszczono w *Aktualnościach* oraz na fanpage'u EBIB-u na FB. Zano-towano 375 odsłon, ale wpłynęło tylko 120 odpowiedzi (0 niekompletnych ankiet), co

¹⁷ EBIB współpracuje m.in. z Konferencją Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich, Konferencją Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych, Poznańską Fundacją Bibliotek Naukowych.

¹⁸ Szanowny Panie Ministrze... [stanowisko EBIB i innych organizacji w sprawie modyfikacji prawa autorskiego]. W: *EBIB* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/wp-content/uploads/2016/10/stanowisko-organizacji-bibliotekarskich.pdf>.

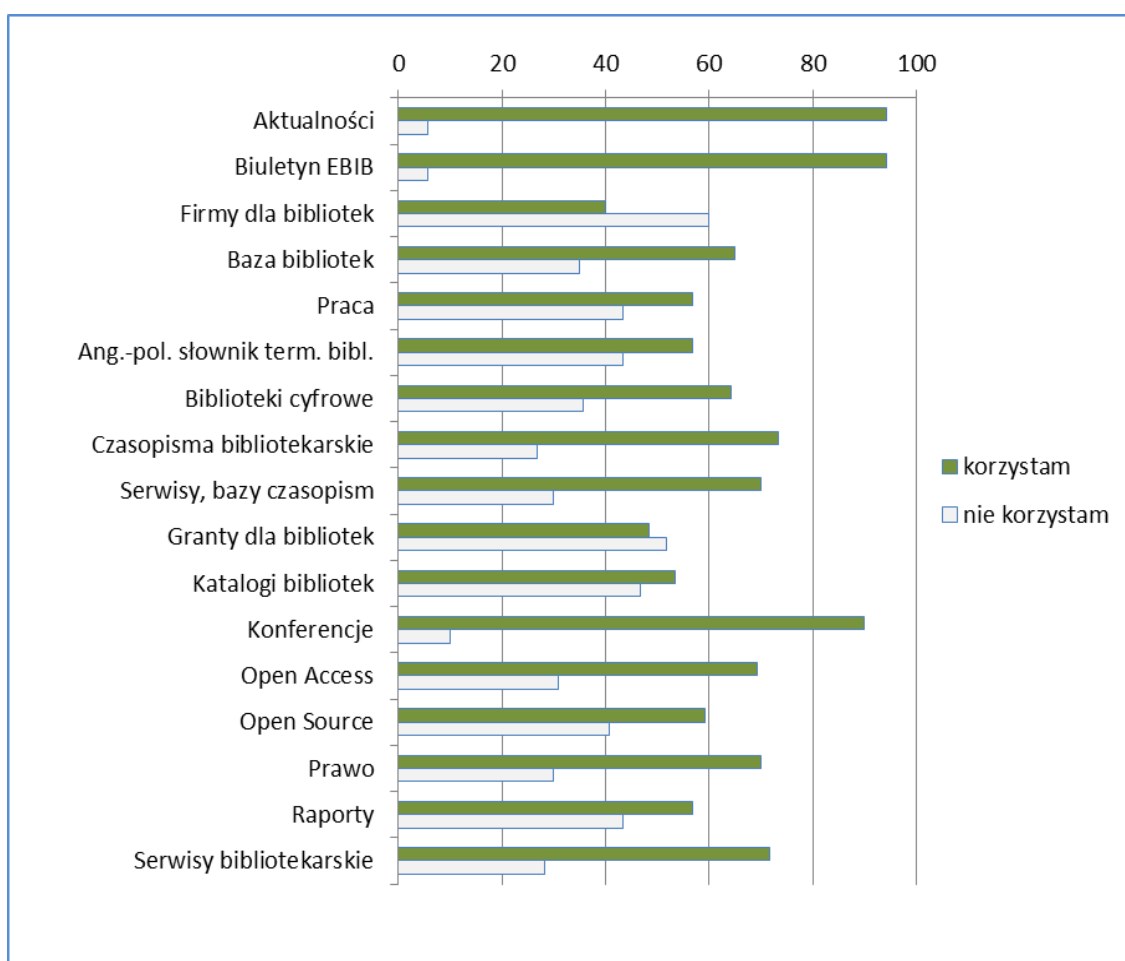
¹⁹ Stanowisko EBIB wobec unijnej reformy prawa autorskiego. W: *EBIB* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/?p=17278>.

²⁰ KANOWNIK, M. *Zaproszenie na spotkanie poświęcone implementacji Dyrektywy o prawie autorskim na Jednolitym Rynku Cyfrowym* [e-mail]. 17.04.2019 r. [Dostęp 25.07.2019]. Korespondencja osobista.

²¹ Ankiety zrealizowano z wykorzystaniem programu Survio, na który licencję ma Biblioteka Politechniki Krakowskiej.

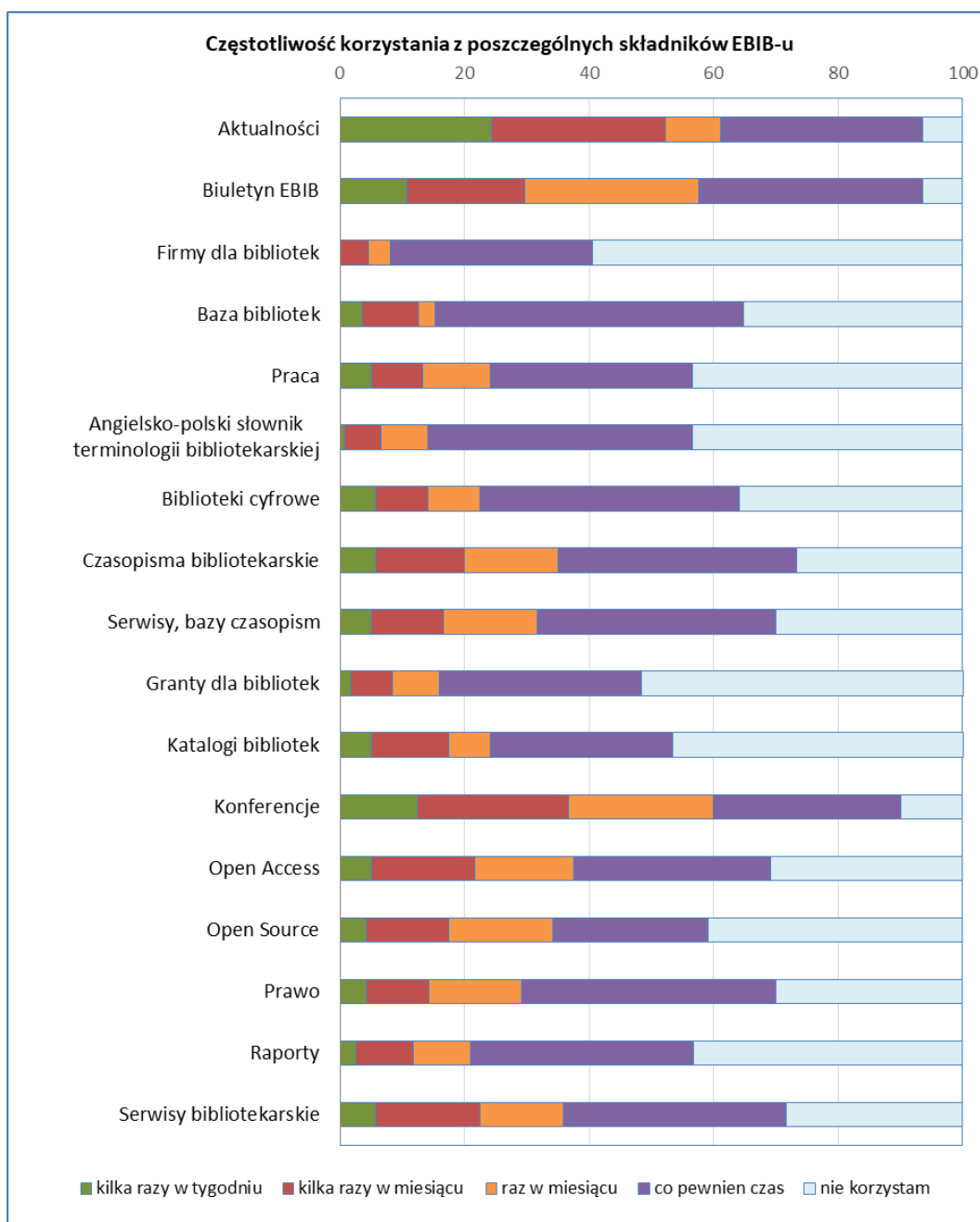
w zestawieniu z komentarzami dotyczącymi ankiety wyrażanymi przez bibliotekarzy w rozmowach z członkami redakcji może świadczyć o zaskoczeniu respondentów dużą liczbą składników portalu EBIB podlegających ocenie w formularzu ankiety. Niektórzy bibliotekarze, korzystający zwykle z dwóch lub trzech serwisów, wyrażali zdziwienie, że EBIB jest tak bardzo rozbudowany. Uzyskane odpowiedzi respondentów posłużą do oceny oferty Stowarzyszenia EBIB i jej wykorzystania oraz do nakreślenia kierunków rozwoju serwisu EBIB.

Ankieta składała się z ośmiu pytań: pięciu zamkniętych (w tym trzech z możliwością zamieszczania komentarzy) i trzech otwartych. W pierwszym pytaniu poproszono o wskazanie wykorzystywanych składników EBIB-u oraz częstotliwości korzystania z nich. W pytaniu uwzględniono „Biuletyn EBIB” i serwisy – zarówno widoczne bezpośrednio ze strony głównej WWW, jak i zamieszczone w zakładce *Serwisy*. Nie uwzględniono składników dostępnych w zakładce *Publikacje* – wystąpiły bowiem w pytaniu dotyczącym materiałów edukacyjnych. Odpowiedzi ilustrują poniższe rysunki.

Rys. 1. Wykorzystanie poszczególnych składników EBIB-u (liczba odpowiedzi na pytanie o wykorzystywane składniki EBIB-u przedstawiona jako procent wszystkich odpowiedzi)

Źródło: oprac. własne na podst. ankiety.

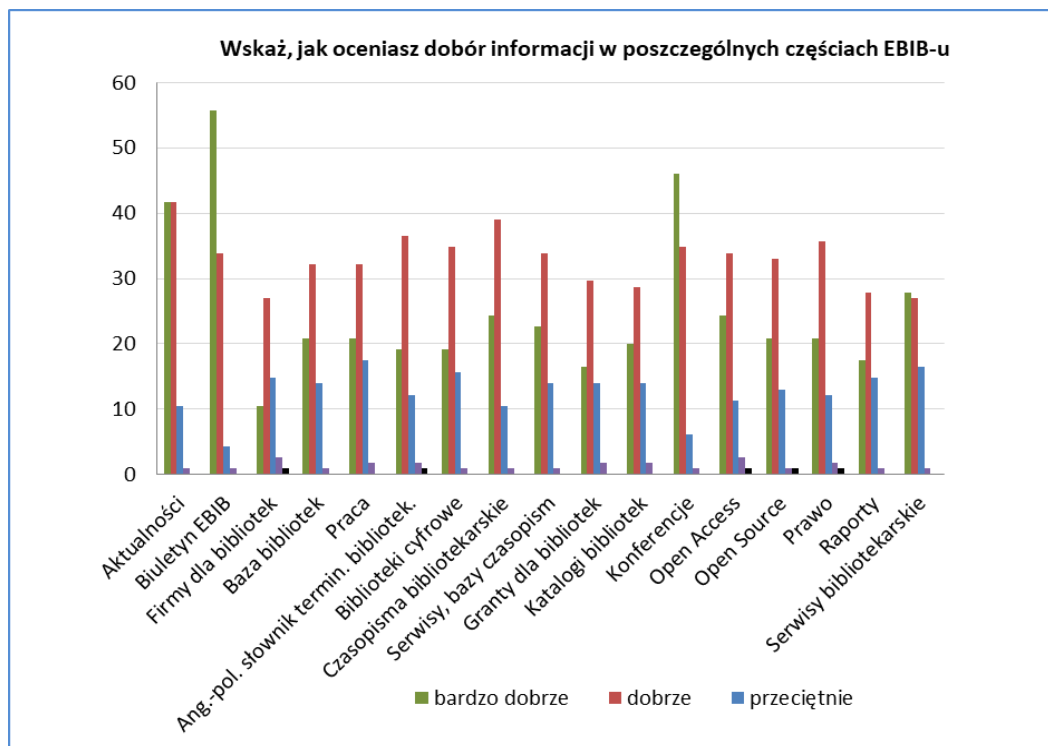

Rys. 2. Częstotliwość korzystania z poszczególnych części EBIB-u
Źródło: oprac. własne na podst. ankiety.

Jak widać, najwięcej respondentów (ponad 80%) czyta „Biuletyn EBIB” i *Aktualności* oraz korzysta z serwisu *Konferencje*. Ponad 60% korzysta z serwisów *Prawo*, *Open access* oraz z serwisów czasopism i baz danych. Najmniejszym zainteresowaniem cieszą się serwisy *Firmy dla bibliotek* (40%) i *Granty dla bibliotek* (51%). Rysunek 2 ilustruje częstotliwość korzystania z poszczególnych składników EBIB-u. Najczęściej (nawet kilka razy w tygodniu lub kilka razy w miesiącu) respondenci czytają *Aktualności* i przeglądają informacje o konferencjach. Kolejne miejsce w rankingu częstotliwości czytania zajmuje „Biuletyn

EBIB”. Respondenci rzadko zaglądnęli do bazy bibliotek i serwisu *Biblioteki cyfrowe*, co nie dziwi, bo treści z tych baz są obecnie dostępne w wielu innych zasobach internetu.

W drugim pytaniu poproszono respondentów o ocenę doboru treści składników EBIB-u, z których korzystają. Okazało się, że najwyżej oceniane są składniki najczęściej czytane, tj. *Aktualności*, „Biuletyn EBIB” i serwis *Konferencje*.

Rys. 3. Ocena doboru informacji w poszczególnych składnikach EBIB-u
Źródło: oprac. własne na podst. ankiety.

Do tego pytania respondenci dodali wiele komentarzy, które można podzielić na negatywne, obojętne i pozytywne. Poniżej przykłady z zachowaniem proporcji co do liczby odpowiedzi:

Negatywne:

- Niektóre serwisy są niedostępne, nie istnieją.
- Strona jest przestarzała i nieoptymalizowana pod smartfony. Teksty tylko w pdfach – to zdecydowanie za mało.

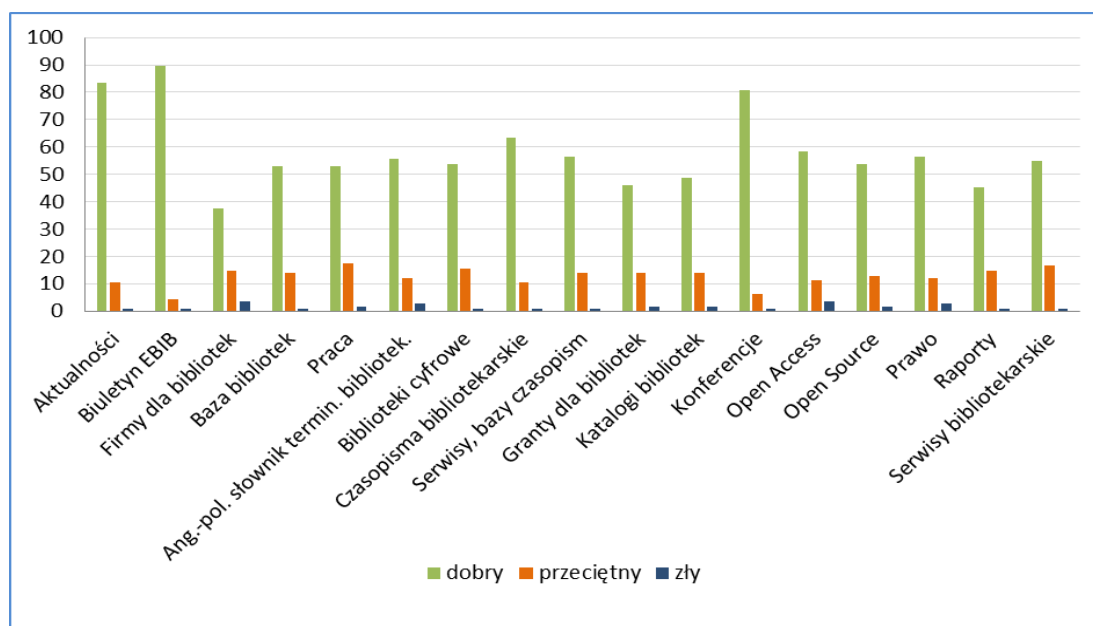
Neutralne:

- Traktuję EBIB jako źródło aktualności dotyczących szeroko pojętego bibliotekarstwa.
- Nie wszystkie te zakładki dobrze znam.
- Korzystam, przydatne.
- Prowadzenie takiego serwisu to pewnie ciężka praca i dlatego tym bardziej ją doceniam i chciałbym z niej więcej korzystać.

- Za rzadko czytam, żeby wypowiedzieć się.
- Powinien być słownik terminologiczny także polsko-angielski (przyp. red.: na platformie zamieszczono opracowany w EBIB-e *Angielsko-polski słownik terminologii bibliotekarskiej*).

Pozytywne:

- Dobrze, że jesteście!
- Bardzo dobry serwis. Dziękuję!
- Kocham Biuletyn EBIB :-)
- Nie ustawajcie w tym, co robicie. Wasz serwis jest środowisku bardzo potrzebny. Dziękuję.
- Bardzo ciekawy e-biuletyn bibliotekarski. Dobra robota :-)
- Prośba o kontynuację i dalsze utrzymywanie dobrego poziomu merytorycznego wydawnictwa.
- Bardzo wysoko cenię sobie aktualności i Biuletyn EBIB-u.
- Super sprawa :)
- To jest bardzo dobry serwis bibliotekarski, szczególnie jeżeli chodzi o „Biuletyn EBIB” i artykuły tam zamieszczane.
- Dobrze.
- Jestem bibliotekarzem z wyższym wykształceniem ponad 25 lat pracy w bibliotece. Przeglądam EBIB często, oceniam bardzo dobrze. Z okazji Dnia Bibliotekarza składam serdeczne życzenia i podziękowania dla całej Redakcji za wszelką pomoc fachowej literatury bibliotekarskiej, z której korzystam.

Rys. 4. Ocena doboru treści składników EBIB-u sprowadzona do trzech określeń: dobry (suma odpowiedzi bardzo dobry i dobry), przeciętny oraz zły (suma odpowiedzi zły i bardzo zły)

Źródło: oprac. własne na podst. ankiety.

Jak widać, respondenci wysoko oceniają dobór treści w wykorzystywanych przez nich serwisach, a liczba komentarzy pozytywnych zdecydowanie przewyższała liczbę negatywnych.

W pytaniu nr 3 poproszono respondentów o wymienienie serwisów informacyjnych, których brakuje im w EBiB-ie. Sugestie co do nowych serwisów i usług można pogrupować następująco:

Serwisy ogólnie – respondenci proponują poszerzenie listy serwisów o następujące:

- forum bibliotekarzy,
- artykuły tygodnia wybrane z blogów prowadzonych przez biblioteki,
- raporty dot. działalności bibliotek zagranicznych,
- informacje o dostępnych imprezach międzynarodowych,
- nowości wydawnicze, polecana literatura,
- serwisy dziedzinowe dla różnych typów bibliotek (akademickich, publicznych, szkolnych, pedagogicznych, medycznych, artystycznych itp.),
- rynek informacji,
- nowoczesny sprzęt wykorzystywany w bibliotekach, przykłady wdrożeń różnych narzędzi informatycznych w bibliotekach (opisy od strony technicznej),
- humanistyka cyfrowa; przeglądy np. rozpraw doktorskich z dziedziny informacji naukowej, bibliotekarstwa i z pogranicza dziedzin informatycznych,
- systemy RIM i CRIS,
- innowacje,
- nowe usługi w bibliotekach,
- kierunki rozwoju bibliotekarstwa na Zachodzie i jaki to ma wpływ na bibliotekarstwo u nas,
- słownik polsko-angielski terminologii bibliotekarskiej (jest tylko angielsko-polski),
- galeria zdjęć z konferencji,
- wyjazdy bibliotekarzy na staże, Erasmus, zagraniczne kontakty,
- pełna baza czasopism,
- plotki ze świata bibliotekarskiego.

Szkolenia – respondenci postulują bieżące informowanie o aktualnych szkoleniach i warsztatach dla bibliotekarzy, o ścieżkach kariery zawodowej, a także prowadzenie i aktualizowanie spisu szkół i studiów podyplomowych o profilu bibliotecznym. EBIB powinien także realizować:

- szkolenia, warsztaty i kursy, a nawet... szkoły dla bibliotekarzy,
- szkolenia e-learningowe i webinaria ze współczesnego bibliotekarstwa,
- szkolenia dotyczące bibliotek cyfrowych na świecie (przybliżenie zawartości i jak z nich korzystać).

Prawo

- więcej komentarzy do wprowadzanych rozwiązań prawnych, np. co oznacza dla bibliotekarza nowa ustawa „Prawo o szkolnictwie wyższym”,
- dużo więcej prawa.

Wśród wymienianych przez respondentów braków pojawiły się także serwisy i usługi de facto w różnych formach realizowane przez EBIB, np.:

- aktualności z życia różnych bibliotek,
- informacje o oprogramowaniu dla bibliotek,
- bieżące informacje o konferencjach zagranicznych,
- informacje o najnowszych trendach w bibliotekarstwie i cyfryzacji,
- informacje o bibliotekach na świecie, nowych rozwiązaniach organizacyjnych i technologiach w bibliotekach,
- materiały szkoleniowe z webinarium,
- oferty pracy,
- wiodące bieżące sprawy (problemy) bibliotek.

Komentarze natury ogólnej

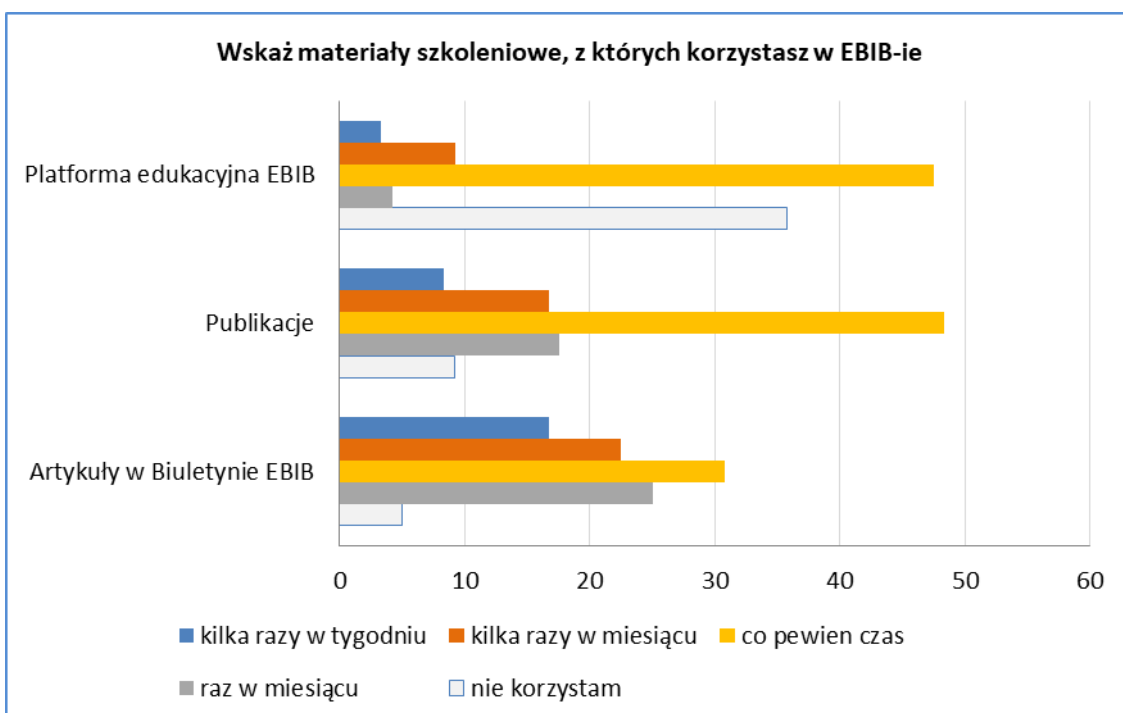
- brakuje nowszego podejścia – zmiany mentalnej twórców serwisu,
- brakuje aktualności serwisów, inne podobne portale jak lustrbiblioteki.pl czy goodbooks.pl są przyjaźniejsze. EBIB ma duży potencjał treści, ale technologia słaba.

Niektóre oczekiwania respondentów są sprzeczne, np.:

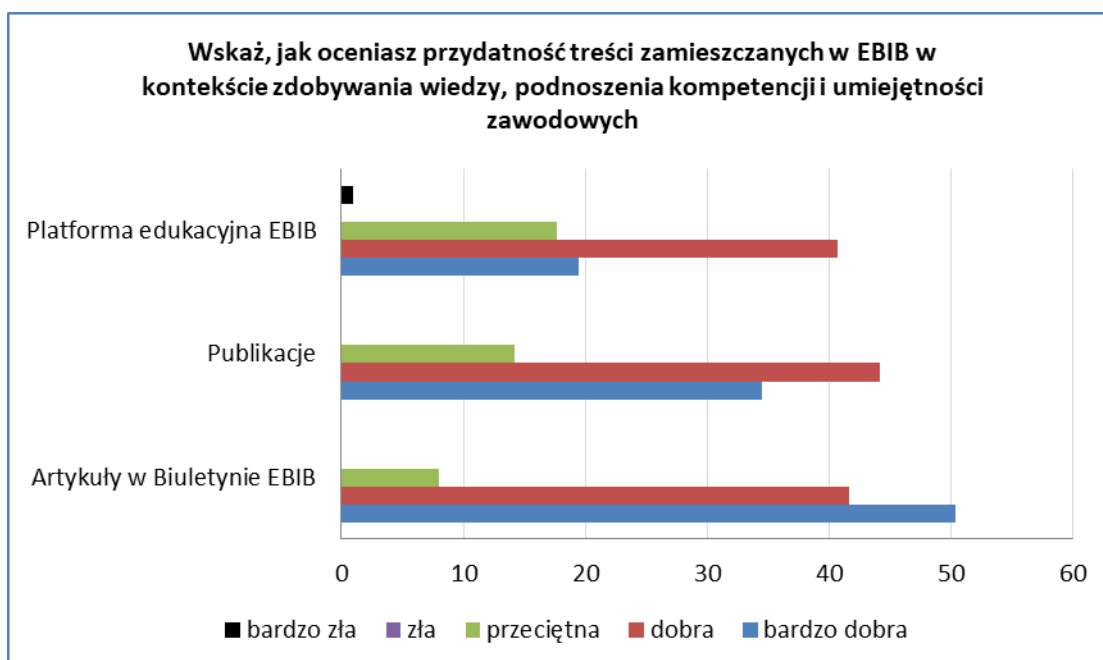
- więcej informacji dla zwykłych bibliotekarzy, a nie tylko naukowych,
- więcej skupienia na bibliotekach akademickich,
- więcej informacji naukowych, nie tylko branżowych,
- dużo więcej informacji z podwórka bibliotekarskiego.

Dziwiesięciu respondentów napisało, że niczego im w EBIB-ie nie brakuje, a czworo, że nie wiedzą, czy czegoś brakuje. 69 respondentów pozostawiło to pytanie bez odpowiedzi.

Na platformie EBIB znajdują się różnorakie materiały edukacyjne: artykuły popularno-naukowe z przykładami ciekawych rozwiązań organizacyjnych, raporty, materiały konferencyjne, nagrania webinarium, e-kursy itp. Pytania ankietowe nr 4 i 5 dotyczyły ich wykorzystania i oceny. Rysunek 5 ilustruje wykorzystanie tych materiałów, a ich ocenę przedstawia rysunek 6.

Rys. 5. Wykorzystanie materiałów szkoleniowych dostępnych w EBIB-ie
Źródło: oprac. własne na podst. ankiety.

Rys. 6. Ocena przydatności treści edukacyjnych zamieszczonych w wybranych materiałach szkoleniowych EBIB-u

Źródło: oprac. własne na podst. ankiety.

Z tym pytaniem wiąże się pytanie nr 7 o materiały edukacyjne, których brakuje w EBIB-ie. Respondenci wymienili tu:

- przeglądy i prezentacje,
- nowości edukacyjne,
- materiały dla „malutkich”,
- innowacje w bibliotekach,
- nowe kursy e-learningowe,
- webinaria,
- materiały wspierające bibliotekarzy szkolnych z wykształceniem średnim, zatrudnianych po maturze,
- kurs języka angielskiego dla bibliotekarzy. Ostatni był kilka lat temu,
- materiały po webinarach,
- podstawy współczesnego bibliotekarstwa,
- podstawy programowania,
- jak radzić sobie z trudnym czytelnikiem,
- zarządzanie biblioteką akademicką,
- historia (?),
- sposoby wykorzystania nowych technologii,
- Ustawa 2.0,
- bardzo nowoczesne bibliotekarstwo,
- dla małych bibliotek publicznych,
- porównanie systemów, nie tylko prezentacje.

Respondenci napisali także, że ciekawe byłyby edukacyjne studia przypadków – pokazanie krok po kroku, jak poszukiwać informacji na dany, konkretny, wąski temat. Przydałoby się także forum wymiany nowinek technicznych ułatwiających pracę, przydatne dla każdego bibliotekarza.

Natomiast odpowiadając na pytanie o działy, których brakuje w „Biuletynie EBIB”, czytelnicy podali następujące propozycje:

- Kariera zawodowa – sylwetki bibliotekarzy,
- Bibliotekarstwo zagraniczne,
- Dobre praktyki,
- Konkurencja i współpraca,
- Dotacje/środki na działalność bibliotek i działania bibliotekarzy,
- Recenzje książek i znaczących artykułów,
- Wiadomości z blogów bibliotecznych,
- Bibliometria w bibliotekach akademickich,
- Edukacja czytelnicza najmłodszych.

Pojawiła się też uwaga dotycząca „Biuletynu EBIB” – powinien być wydawany w wersji angielskiej. Redakcja powinna także stwarzać możliwości korespondencji z zagranicznymi bibliotekarzami. Siedmiu respondentów uznało, że biuletyn w obecnej formie spełnia ich oczekiwania, a 75 osób pozostawiło to pytanie bez odpowiedzi.

Na ostatnie pytanie ankiety: *Czy chciałbyś/chciałabyś dołączyć do zespołu EBIB, by rozwijać razem z nami serwis informacyjny i „Biuletyn EBIB”?* odpowiedzi udzieliło 99 respondentów, z których 27 odpowiedziało twierdząco.

W badaniach ankietowych wzięły udział osoby w różnym wieku: 50% respondentów w wieku 25–44 lata, 42% w wieku 45–60 lat, 5,8% powyżej 60 lat. Niestety, na ankietę nie odpowiedziała ani jedna osoba poniżej 25 lat, co może świadczyć o braku zainteresowania EBIB-em wśród studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Znajduje to potwierdzenie w analizie respondentów pod kątem statusu zawodowego. Na ankietę odpowiedzieli przede wszystkim bibliotekarze, specjaliści informacji naukowej, zarządzania informacją i pokrewnych specjalności (90,9% respondentów), przedstawiciele innych zawodów stanowili 6,7% respondentów, ponadto odpowiedzi udzieliło dwóch emerytów i tylko jeden student/studentka. Inne zawody reprezentowane przez respondentów to: pracownik naukowo-dydaktyczny, technik administracji, nauczyciel akademicki i sprzedawca oprogramowania. W tabeli poniżej zestawiono odpowiedzi respondentów na pytanie o miejsce pracy.

Tab. 1. Zestwienie liczbowe respondentów według wskazanego przez nich miejsca pracy

Miejsce pracy	Liczba respondentów
biblioteka naukowa/akademicka	84
biblioteka publiczna	8
biblioteka specjalistyczna (np. pedagogiczna, instytutu badawczego)	10
biblioteka szkolna	4
inna biblioteka	1
inne miejsce pracy*	10
nie pracuję zawodowo	3

*Inne miejsce pracy: uczelnia wyższa; biblioteka akademicka oraz Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii; Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Kancelaria Prawna.

Źródło: oprac własne na podst. ankiety.

Podsumowanie

Stowarzyszenie EBIB tworzy 26 osób, z czego 14 regularnie włącza się w prace redakcyjne, a wśród nich 4 osoby na co dzień aktualizują serwis informacyjny „Aktualności”. Ciężar codziennej pracy spoczywa zatem na barkach kilku osób. Mimo ambitnych planów i pomysłów nie sposób zrealizować większości z nich w tak małym zespole. Dodatkowym problemem są ograniczone środki finansowe. Stałe dochody EBIB to symboliczne składki członkowskie. Okresowo wpływają do budżetu pieniądze z tytułu przygotowania redakcyjnego i opublikowania materiałów konferencyjnych czy wydawnictw zwartych oraz z reklam i publikacji sponsorowanych. Te składniki budżetu pozwalają utrzymać miejsce na serwerze i domenę, a także uregulować bieżące koszty działalności stowarzyszenia, np. opiekę księgowo-rachunkową.

W ciągu 20 lat działalności EBIB pozyskał kilka grantów, które pozwoliły rozbudować platformę o nowe treści merytoryczne. W chwili obecnej największym problemem wydaje się brak wolontariuszy, którzy mogliby regularnie wspierać działalność informacyjną, dydaktyczną czy opiniotwórczą EBIB-u. Najbardziej obciążeni systematyczną pracą są obsługa

informatyczno-techniczna i zespół korekty, który oprócz bieżącej korekty serwisów nie-strudzenie co dwa miesiące wspólnie z redaktorem merytorycznym i technicznym przygotowuje kolejny numer „Biuletynu EBIB”. Największe wsparcie potrzebne jest w zakresie aktualizacji oprogramowania, z którego EBIB korzysta.

Treści, które EBIB publikuje, docierają do bibliotekarzy i, jak wynika z ankiety, są dobrze oceniane. Z analizy ankiety wynika też, że konieczne będzie zamknięcie mniej poczytnych części serwisu i skupienie się na najczęściej wykorzystywanych, a także podjęcie próby rozwijania tych działów „Biuletynu EBIB”, serwisów informacyjnych i edukacyjnych, których według czytelników brakuje lub są reprezentowane w niewystarczającym stopniu. Czy Stowarzyszenie EBIB będzie w stanie sprostać oczekiwaniom czytelników? 27 osób spośród respondentów wyraziło chęć współtworzenia EBIB-u, co pozwoliłoby rozwijać działalność informacyjną i edukacyjną EBIB zgodnie z oczekiwaniami użytkowników serwisu. Ankieta była anonimowa, dlatego w tym miejscu zwracamy się do wszystkich zainteresowanych wolontariacką pracą na rzecz EBIB-u o kontakt z redakcją (redakcja@ebib.pl).

Konfrontując dyskusję wybrzmiałą podczas I Kongresu Bibliotek Szkół Wyższych na temat powołania stowarzyszenia dedykowanego bibliotekarzom akademickim z oczekiwaniami bibliotekarzy, jakie sformułowano w badaniach ankietowych EBIB, słuszną wydaje się ta koncepcja. Stowarzyszenie rekrutujące wolontariuszy z tego środowiska mogłoby służyć wiedzą, doświadczeniem, kompetencjami i zaangażowaniem swoich członków w sprawy bibliotek akademickich. Stanowiłoby szansę na szersze lobbowanie w zakresie zmian prawnych dotyczących szkół wyższych i ich bibliotek, zatrudnionych w nich bibliotekarzy oraz na wypracowanie standardów organizacji i funkcjonowania bibliotek i bibliotekarzy akademickich. Stowarzyszenie EBIB jako sprawdzony i aktywny od 20 lat kanał e-komunikacji środowiskowej mógłby wspierać nowy podmiot przede wszystkim w działaniach informacyjnych i edukacyjnych.

Bibliografia:

1. Copyright reform in Poland. W: *EIFL* [online]. Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <https://www.eifl.net/eifl-in-action/copyright-reform-poland>.
2. *EBIB* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/>.
3. EBIB dla bibliotek. W: *EBIB* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: http://www.ebib.pl/?page_id=7694.
4. *II Międzynarodowa Konferencja: Open Access w Polsce. V Konferencja EBIB: Internet w bibliotekach* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://ebib.pl/publikacje/matkonf/mat21/index.php>.
5. *Internet w bibliotekach: próba bilansu i perspektywy rozwoju. Wrocław, 10–11 grudnia 2001 roku* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/publikacje/matkonf/iwb/index.html>.
6. *IV konferencja EBIB: Open Access, Internet w bibliotekach* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/publikacje/matkonf/mat18/>.
7. KANOWNIK, M. *Zaproszenie na spotkanie poświęcone implementacji Dyrektywy o prawie autorskim na Jednolitym Rynku Cyfrowym* [e-mail]. 17.04.2019 r. [Dostęp 25.07.2019]. Korespondencja osobista.
8. *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: https://www.gov.pl/documents/1068557/1069061/20180413_Kierunki_rozwoju_OD_wersja_ostateczna.pdf.
9. *KOED* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://koed.org.pl/pl/>.

10. Materiały konferencyjne EBIB. W: *EBIB* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: http://www.ebib.pl/?page_id=439.
11. Rekomendacje otwartości dla świata nauki. W: *KOED* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://koed.org.pl/pl/blog/2010/10/18/rekomendacje-otwartosci-dla-swiatea-nauki/>.
12. Stanowiska i opinie. W: *KOED* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: http://koed.org.pl/wp-content/uploads/2012/11/MNiSW_KE.pdf.
13. Stanowisko EBIB wobec unijnej reformy prawa autorskiego. W: *EBIB* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/?p=17278>.
14. Szanowna Pani Przewodnicząca... [odpowiedź z MNiSW nt. podsumowania zmian w otwartym dostępie do treści naukowych]. W: *EBIB* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: http://www.ebib.pl/wp-content/uploads/2018/02/Pismo-z-MNiSW_ws.Kierunki-rozowju.pdf.
15. Szanowny Panie Ministrze... [stanowisko EBIB i innych organizacji w sprawie modyfikacji prawa autorskiego]. W: *EBIB* [online]. [Dostęp 25.07.2019]. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/wp-content/uploads/2016/10/stanowisko-organizacji-bibliotekarskich.pdf>.

MARCINEK, M., SÓJKOWSKA, I. EBIB – stara miłość nie rdzewieje. W: Sójkowska, I., Derfert-Wolf, L. (red.). *I Kongres Bibliotek Szkół Wyższych, Łódź, 12-14 czerwca 2019* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2019. [Dostęp 30.11.2019]. Materiały Konferencyjne EBIB, nr 26. ISBN 9788363458096. Dostępny w: http://open.ebib.pl/ojs/index.php/Mat_konf/article/view/729.